

s Bohem. Obrazně řečeno: ve chvíli, kdy vím, že mi tetička v Americe odkazuje miliony, snadno se vzdám desetikoruny. Dokážeme dávat a dávat s radostí jenom když jsme vnitřně bohatí.

Lot vnitřně bohatý nebyl, a tak musel dobře kalkulovat. Když spatřil úrodnou nížinu u Sodomy, která připomínala úrodný Egypt, připadala mu jako ráj. Tady měl jistotu, že jeho stáda budou mít dostatek pastvy a že se budou rozmnožovat. Konečně budou jeho pastýři spokojeni. Lehce přehlédli hříšnost obyvatel Sodomy, politické a vojenské sféry zájmů, do kterých se bude nucen zaplést.

V každé chvíli našeho života stojíme na pahorku jako Lot a vybíráme si zemi, do které chceme v příštích minutách vstoupit. Rozhodujeme se, zda zvolíme to lákavé, co vypadá bez námahy a skoro rajsky, i když to v sobě skrývá mnohá nebezpečí, či

zda dáme přednost určité námaze, která nám pomůže v dalším růstu (lidském i náboženském). Rozhodujeme se v každodenních maličkostech i ve velkých věcech: budu se dívat na laciný televizní seriál nebo si něco hodnotného přečtu, uzavřu se do svého pohodlí nebo se otevřu vztahům s druhými, budu s druhými povrchně klábosit a pomlouvat jiné nebo zajedu i na hlubinu a podělím se s nimi o své hlubší prožitky a úvahy... Naše rozhodnutí souvisí i s tím, jak jsme vnitřně bohatí.

Nakonec se ukázalo, že velkorysost Abraháma byla ničím ve srovnání s velkorysostí Boží. Bůh mu dal nejen celou zemi, ale i jeho potomstvo (nejen stáda, o které tak šlo Lotovi) rozmnoží jako prach země. „Kdo má, tomu přidáno; kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má.“ Mt 25,29

JAK HOVOŘIT S DĚTI O SMRTI A O NADĚJI?

EVA
MUROŇOVÁ

Hřbitov plný květin a světla, tiché kroky mezi hroby, vůně spadaneho listí, mrazivé šero a plamínky svíček... atmosféra prvních listopadových dnů, která děti fascinuje tak, že se samy dožadují návštěvy hřbitova.

Jdou však nezvykle zamlklé a raději se nás pevně drží za ruku. Co kdybychom se jim náhodou v šeru mezi náhrobky ztratili?

Děti bezpečně poznají, že se děje cosi posvátného: tma je plná světla, hroby jsou plné květin, živí se setkávají s mrtvými – ve vzpomínkách, v modlitbě.

Vzpomínání na naše zemřelé je čas, kdy se setkáváme se smrtí a kdy se setkáváme s nadějí. Máme příležitost tuto dobu prožívat společně s dětmi.

Jak sdělit dětem, že Ježíš vstal z mrtvých, přemohl smrt a my se jí už nemusíme bát? Jak sdělit dětem, že máme naději přesahující smrt a Kristus, vzkříšení a život, je naší zárukou?

Jak hovořit s dětmi o smrti? Jak hovořit s dětmi o naději?

Kde se dítě může setkat se zážitkem blízkosti smrti? V televizi?

Když si dítě hraje s pistolí na akčního hrdinu nebo se po naznačeném výstřelu skácí k zemi, není to výsledek setkání se smrtí. Je to spíše napodobování televizní obrazovky nebo kamarádů. Vypadá to sice z našeho pohledu jako výchovně velice nešťastné setkání se smrtí, ale dítě si našťastí toto zabíjení ještě nespojuje se smrtí konkrétního člověka. Tu pocítí spíše v tichu hřbitova.

Dítě se nesetká se smrtí, ani když mu babička vpravuje o nebi plném andělíčků zemřelých děťátek, které si v bílých košíčkách společně hrají a samozřejmě se přítom nehádají.

Dítě nebude o moc chytřejší ani po fundovaném výkladu o tom, jak vypadá nebe, jak očistec a peklo, jak je vše rozděleno a hlavně, co musíme dělat, aby chom se do nebe dostali.

Dítě se většinou poprvé přibližuje smrti při ztrátě blízkého příbuzného. Pro mladší děti bývá účast na pohřbu spíše fascinující záležitostí, na které je zajímavé, co si oblečou, co bude mít oblečeného babička, jak vypadá rakev, jestli jim nespadne a co by se stalo, kdyby babička ožila.

Zážitek blízkosti smrti proběhne tehdy, když si dítě uvědomí, že je samo smrtelné. Velice dobře si vzpomínám, když jsem si po pohřbu své babičky velice pozorně prohlížela svou ruku a představovala

Eva Muroňová je vdaná, má 3 děti. Je zaměstnaná v Katechetickém centru při ostravsko-opavském biskupství. Asi 12 let katecheticky pracuje s dětmi (vlastními i cizími).

duchovní život

si, jak bude jednou studená a mrtvá. Pak jsem zkoušela, jaké to je sepnout ruce na prsou, zavřít oči a nedýchat. To jsou dětská setkání se smrtí. Vedou ke strachu a k otázce: Co bude se mnou, až umřu?

Tady se také otevírá první prostor pro naději.

Možná vám to bude připadat zvláštní, ale první setkání se smrtí, která je přemožena, má už dítě za sebou. Dovědělo se o ní z pohádek. Vzpomeňme na Jiříka ze Zlatovlásky, na prince z pohádky O lišce

Ryšce nebo na Sněhurku ve skleněné rakvi. V některých pohádkách hrdina opravdu zemře, ale jeho život pokračuje. Je to pohádka O malé mořské víle, která se promění v pěnu nebo pohádka O prodáváči zápalek, kterou si odvede její zemřelá babička.

Chci vám nabídnout jednu pohádku, která je metaforou naplnění jednoho lidského života. Je v ní pohádkový obraz smrti i vzkříšení.

Je to pohádka bratří Grimmů Hvězdné tolary.

Bylo jednou jedno děvčátko. Mělo domov a rodiče, kteří se o něho starali a dali mu všechno, co v životě potřebovalo. Jednoho dne jí tatínek i maminka zemřeli. Děvčátko zůstalo samo a do jeho života přišla tma. Řeklo si: „Nezůstanu tady, kde je všechno chladné a smutné.“ Vyšlo ven do světa, do života. Nemělo u sebe nic, kromě toho, co mělo na sobě a kusu chleba, který jí někdo ze

soucitu daroval. Když šlo nějakou chvíli, potkalo žebráka. Seděl zmrzlý na kraji cesty s nataženými rukama. Ruce říkaly, co ústa už nedokázala vyslovit: „Mám velký hlad, dej mi něco k jídlu.“ Děvčátko se dlouho nerozmýšlelo a podalo mu celý svůj kousek chleba. Byl to obyčejný kousek chleba, ale pro žebráka jako by v temnotě jeho bídy vyšla hvězda.

Cesta životem šla dál a jak už to tak bývá, vedla chvíli do kopce a chvíli z kopce. Po nějaké době děvčátko znovu potkalo někoho, kdo seděl u cesty. Bylo to dítě. Mělo na sobě jen krátkou košilku, třásl se po celém těle a mrazem mělo promodralé uši. „Ty ubohé děťátko,“ řekl děvče a sevřelo ho do náruče. Zůstalo u něj a hrálo ho svým tělem. Než odešlo, darovalo mu svoji teplou čepici. Také pro toto dítě vyšla v jeho temnotě samoty hvězda.

Naše děvče šlo dál. Cesta životem bývá dlouhá, vede úrodným krajem i vyprahlou zemí, vede dnem i nocí. Jednou ji provázejí pěkné chvíle, jindy bývá smutno. Naše děvčátko potkalo ještě mnoho lidí, které nemohlo minout. Jednoho dne, kdy velmi mrzlo, potkalo ubožáka. Nikdo ho nechtěl, nikdo mu nevěnoval ani vlídné slovo, ani vlídný pohled. Byl promrzlý na těle i v srdci. Děvčátko na něj vlídně pohlédlo a promluvílo. Rozmlouvalo s ním tak dlouho, dokud jeho srdce neroztálo.

Když odcházelo, řeklo mu: „Mám tě ráda,“ a darovalo mu svůj teplý svetr. I pro něj se stalo hvězdou v jeho temnotě.

Cesta vedla mnoho dní, týdnů a roků. Znovu stojí u cesty našeho děvčátka člověk, který prosí o pomoc. Je starý, nepotřebný, zbytečný, způsobuje ostatním jen výdaje. Odstrčili ho na okraj vesnice a tady zůstal. Naše děvčátko ho svým dobrým srdcem přijalo. Darovalo mu svou blízkost, teplo, dobré slovo, svůj čas a když odcházelo, darovalo mu svoji teplou sukni. I pro tohoto člověka vyšla hvězda v temnotě jeho stáří.

Cesta vedla do hlubokého temného lesa. Naše děvčátko bylo téměř u cíle. Zestárla, rozdalo mnoho ze své životní síly, ze své lásky. Teď stálo na kraji temného lesa, na konci, o němž nikdo

neví, co se v něm nachází a co v něm čeká. Tak to na konci života bývá. Je tu něco temného, neznámého. Než děvčátko vešlo do lesa, uvidělo, že na kraji její cesty ještě někdo sedí. Bylo to dítě, na které nikdo neměl čas. Snad se mu rodiče ztratili, snad museli celý den pracovat a dítě bylo ponecháno samo sobě, snad od sebe rodiče odešli a dítě opustili. Naše děvčátko vědělo dobře, co dítě potřebuje, a než vstoupilo do lesa, darovalo dítěti svůj čas, teplo a lásku. Bylo to, jako by uprostřed noci vyšla hvězda.

První setkání se smrtí, která je přemožena, má už dítě za sebou. Dovědělo se o ní z pohádek.

Naše děvčátko darovalo všechno. Nyní je přijal temný les a samo by potřebovalo, aby v temnotě vyšla hvězda. A stalo se tak. Nebesa viděla dobré srdce našeho děvčátka a utkala pro ně nádherné šaty z hvězd. Z nebe začaly padat hvězdy a oblékly děvčátko do krásných hvězdných šatů, až celé zářilo a svítilo jako hvězda sama. Celé nebe přišlo, aby naše děvčátko obléklo do světla.

Kromě toho, že pohádka v sobě ukrývá běh lidského života (podobným děvčátkem byla i tvoje babička), připraví děti ke vnímání důležitého poselství: Svatí jsou lidé prozáření Kristem.

Prozíraví budou zářit jako záře oblohy, a ti, kteří mnohým dopomáhají k spravedlnosti, jako hvězdy, navěky a navždy. (Dan 12,3)

Sv. Pavel píše nejen do Korintu, ale i nám ...všem posvěceným v Kristu Ježíši, povoláním svatým, spolu se všemi, kteří vyzývají jméno našeho Pána Ježíše Krista, ať jsou shromáždění kdekoliv, jinde či u nás. (1 Kor 1,2)

Jsou různé možnosti, jak pohádku dětem vyprávět a jak ji přiblížit:

- Pohádku můžeme rozdělit do několika částí a vyprávět ji dětem během dušičkového týdne. Za každou částí, kdy naše hrdinka někomu pomůže, zapálíme na tmavém šátku, který položíme na zem nebo na stůl, jednu čajovou svíčku - na temné obloze vyjde hvězda.
- Hvězdičky můžeme skládat z jakékoli dostupné stavebnice nebo z různých podzimních přírodnin, které nasbíráme na procházce nebo cestou na hřbitov (spadané listy, suché větvičky, trnové větvičky akátu, kamínky...)
- Podle osnovy této pohádky můžeme také vyprávět dětem příběh o konkrétním člověku. Hrdince dáme jméno zemřelé babičky, nebo z ní uděláme chlapce se jménem našeho dědečka a vypravujeme o jeho dětství, rodičích, co dělal, když vyrostl, koho potkal u své cesty, co pěkného zažil a co rád dělal, než došel do temného lesa.
- Na tmavý šátek můžeme položit fotografii člověka, na kterého vzpomínáme, a po každém vyprávění zapálíme svíčku a pomodlíme se za něj. Než ho ve vyprávění doprovodíme do temného lesa, bude jeho fotografie prozářena světlem.

- Je dobré před dítětem vzpomínat na zemřelého, když děláme něco, co nám ho připomíná. Např.: To babička vždycky ráda dělala, děda by to uměl spravit, to by se mu určitě líbilo...

Přítomnost našich blízkých zemřelých ve vzpomínkách je vzácný poklad našeho života. Ať vám smysluplné prožítí dnů, kdy vzpomínáme na naše zemřelé, přinese posilu a naději.